

فضائل و آداب
زیارت مسجد

www.ketab.ir

تقی
قرآنی

سرشناسه قرائتی، تقی، ۱۳۳۹
 عنوان و نام پدید آورنده فضایل و آداب زیارت مسجد/ قرائتی، تقی
 مشخصات نشر قم: راه سبز، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری ۱۶۰ صفحه، مصور (رنگی)
 شابک ۹۷۸-۹۶۴-۲۶۱۸-۲۲-۴
 وضعیت فهرست نویسی فیپا
 موضوع مسجدها
 موضوع مسجدها-آداب و رسوم
 رده بندی کنگره ۱۳۹۳ ف۴/ق۱ BP۲۶۱
 رده بندی دیویی ۲۹۷/۷۵
 شماره کتابشناسی ملی ۳۴۶۲۷۲۵
 یادداشت ویراست اول کتاب حاضر در سال ۱۳۹۲ توسط نشر معروف منتشر شده است.

این کتاب با استناد به اسناد شرکت صنایع نساجی باهمپال منتشر گردیده است.

فضایل و آداب زیارت مسجد

ویراست دوم

مؤلف	تقی قرائتی
ویراستار	ابوالقاسم آرزومندی
ناشر	راه سبز
مدیر هنری	ناصر ابراهیمی
نوبت چاپ	اول این ناشر/ بهار ۹۳
شمارگان	۵۰۰۰ نسخه
قیمت	۴۰۰۰ تومان

تلفن مرکز پخش «مؤسسه مسجد»

۰۹۳۶۳۹۲۰۷۹۶ / ۰۲۵ - ۳۷۷۳۷۷۰۱

www.f-masjed.ir

«باسمه تعالی»

عن النبی صلی الله علیه و آله و سلم: من بسط فیه (فی مسجد) حصیراً
صلی علیه سبعون الف ملک حتی ینقطع ذلک الحصیر.

هر کس فرش و حصیری در مسجدی بگستراند تا زمانی که آن فرش و
حصیر قابل استفاده باشد، هفتاد هزار فرشته بر او درود می فرستند.
(کنز العمال، ج ۷، ص ۶۵۶)

«شرکت صنایع نساجی پامچال» افتخار دارد تاکنون بیش از یکصد نوع
فرش سجاده ای برای مساجد تولید و توزیع کرده است.

«مؤسسه مسجد» حسن تعهد، ارائه تحفیف، رضایت مندی و عدم شکایت
اهالی مسجد از عملکرد این شرکت را نشانه حسن نیت مسئولان ... به ویژه مدیر
عامل ... شرکت مزبور، می داند و این امر را بهانه تشکر از آنان قرار می دهد.
فرش های سجاده ای در شاه ... به یاد دیگر فرش ها از امتیازهای زیر برخوردارند:

۱. نظم بخشی به صفوف نماز.
۲. سهولت مراعات فاصله بین صفوف.
۳. روی هم قرار نگرفتن فرش ها.
۴. زیبا و جذاب شدن مسجد مخصوصاً مساجدی که احداث قبله دارند.
۵. نشان دادن جهت قبله به دلیل طرح محرابی آنها.
۶. جهت دادن به تشستان ها در غیر اوقات نماز.
۷. امکان شست و شوی بهتر و راحت تر.
۸. تنوع در رنگ بندی و نقش و نگار بدون استفاده از تصاویر حیوانات که
در مسجد مکروه است.

۹. داشتن کمترین ضایعات (به دلیل رولی بودن آنها).
۱۰. آسان بودن آمارگیری از شرکت کنندگان در مسجد.
۱۱. یکنواختی فرش های قسمت زنانه و مردانه.
۱۲. داشتن قیمت مناسب علاوه بر مرغوبیت آنها.

الف) اهمیت احترام..... ۶۶

ب) نحوه احترام..... ۶۶

رفتن به مسجد..... ۶۹

معاف شدگان از حضور در مسجد..... ۷۰

نیت الهی برای رفتن به مسجد..... ۷۰

وقت رفتن به مسجد..... ۷۳

آمادگی برای رفتن..... ۷۴

حرکت به سمت مسجد..... ۷۷

در مسیر مسجد..... ۷۹

عواقب ترک مسجد..... ۸۰

الف) عواقب اعتقادی..... ۸۱

ب) عواقب اخلاقی..... ۸۱

ج) عواقب روانی..... ۸۳

د) عواقب اجتماعی..... ۸۴

هـ) عواقب سیاسی..... ۸۵

و) عواقب معنوی..... ۸۷

ز) عواقب عبادی..... ۸۷

ح) عواقب اخروی..... ۸۸

حاصل ششم: حضور زنان و کودکان در مسجد

فصل پنجم: حضور زنان در مسجد..... ۹۰

الف) ویژگی های زنان..... ۹۰

ب) توانمندی های زنان..... ۹۱

ج) حضور زنان در مسجد و ارزش آن..... ۹۱

آداب و شرایط حضور زنان..... ۹۳

الف) حضور سیاسی زنان در مسجد..... ۹۳

ب) وظایف خانواده و اجتماع برای حضور زنان در مسجد..... ۹۴

ج) وظایف مسئولان مسجد..... ۹۴

• امور رفاهی..... ۹۴

• امور فرهنگی..... ۹۵

آداب حضور زنان در مسجد..... ۹۶

الف) زمان حضور..... ۹۶

ب) در مسیر..... ۹۶

ج) در مسجد..... ۹۶

فهرست

مقدمه..... ۸

زیارت..... ۱۱

فصل اول: زائران کوی دوست

ذکر و زیارت..... ۱۶

زیارت خانه خدا در زمین..... ۱۹

فصل دوم: جایگاه رفیع مسجد

جلوه هایی از مسجد..... ۲۴

مسجد خانه همه..... ۲۸

جایگاه مسجد..... ۳۰

تأثیرات حضور در مسجد..... ۳۴

مسجد، از امروز و پشتمانه فردا..... ۳۶

رسانه مسجد..... ۴۰

فصل سوم: ساخت و تعمیر مسجد

امتیازات ساخت مسجد و ترجیح آن..... ۴۴

الف) ساخت مسجد..... ۴۴

ب) تجهیز مسجد..... ۴۷

آسیب های مساجد بزرگ..... ۴۸

نکته مهم در ساخت مساجد بزرگ..... ۵۰

امتیازات مساجد کوچک..... ۵۰

اهمیت عمران و آبادانی..... ۵۳

توفیق مسجدسازی..... ۵۴

فصل چهارم: مسجدی ها

معرفی اهل مسجد..... ۵۶

اهل مسجد در جامعه..... ۵۷

عقیده و رفتار مسجدیان..... ۵۸

ورود به مسجد و اقامت در آن..... ۶۰

امتیازات اجتماعی مسجدی ها..... ۶۱

همسایگی مسجد..... ۶۱

در همسایگی مسجد..... ۶۲

آداب همسایگی..... ۶۳

فصل پنجم: فیض حضور در مسجد

احترام و بزرگداشت مسجد..... ۶۶

۱۳۵.....	(ب) برگزاری نماز.....	۹۷.....	حضور کودکان در مسجد.....
۱۳۵.....	(ج) برنامه‌ها.....	۱۰۰.....	وظایف بزرگ‌ترها در قبال کودکان.....
۱۳۶.....	(د) هزینه‌ها.....	۱۰۰.....	الف) باورها.....
۱۳۶.....	(ه) مدیریت.....	۱۰۲.....	(ب) راهکارها.....
۱۳۸.....	(و) حضور مردم.....	۱۰۴.....	آداب حضور کودکان.....
۱۳۸.....	آداب امامت (وظایف امام مسجد).....		فصل هفتم: فضایل و آداب حضور مسجد
۱۳۹.....	آداب نماز در مسجد.....	۱۰۸.....	فضایل و آداب ورود به مسجد.....
۱۴۱.....	آداب امامت نماز جماعت.....	۱۰۸.....	هنگام ورود.....
۱۴۳.....	آداب امامت اجتماعی.....	۱۱۲.....	پس از ورود.....
۱۴۴.....	آداب امامت فرهنگی.....	۱۱۲.....	الف) فضایل.....
۱۴۶.....	آداب جماعت.....	۱۱۳.....	(ب) آداب.....
۱۴۸.....	وظایف نمازگزاران.....	۱۱۴.....	فضیلت و آداب نماز تجت.....
۱۴۹.....	ماه مبارک رمضان در مسجد.....	۱۱۴.....	آداب نماز تجت.....
۱۴۹.....	توصیه‌ها.....	۱۱۵.....	جلوس در مسجد.....
۱۵۰.....	اعتکاف در مسجد.....	۱۱۵.....	الف) فضایل جلوس.....
۱۵۱.....	غرض از اعتکاف.....	۱۱۶.....	(ب) مکان جلوس.....
۱۵۱.....	مان اعتکاف.....	۱۱۷.....	(ج) کیفیت جلوس.....
۱۵۲.....	مدت اعتکاف.....	۱۱۷.....	(د) انواع جلوس.....
۱۵۳.....	آثار اعتکاف.....	۱۱۹.....	(ه) آداب جلوس.....
۱۵۴.....	مراقبات قبل از اعتکاف.....	۱۲۰.....	فضایل حضور و توقف در مسجد.....
۱۵۴.....	مراقبات هنگام اعتکاف.....	۱۲۰.....	الف) فضایل معنوی.....
۱۵۵.....	مراقبات بعد از اعتکاف.....	۱۲۲.....	(ب) فضایل سیاسی - اجتماعی.....
۱۵۵.....	مراقبات مسئولان اعتکاف.....	۱۲۲.....	(ج) فضایل اخروی.....
۱۵۶.....	چند نکته.....	۱۲۳.....	آداب حضور در مسجد.....
۱۵۸.....	منابع و مأخذ.....	۱۲۳.....	الف) آداب شخصی.....
۱۶۰.....	خودآزمایی.....	۱۲۴.....	(ب) آداب اجتماعی.....
		۱۲۶.....	آداب خروج از مسجد.....
		۱۲۶.....	الف) قبل از خروج.....
		۱۲۸.....	(ب) هنگام خروج.....
		۱۲۹.....	(ج) پس از خروج.....
			فصل هشتم: آداب عبادت در مسجد
		۱۳۲.....	مسجد نمونه.....
		۱۳۲.....	الف) امکانات و تجهیزات.....

مقدمه

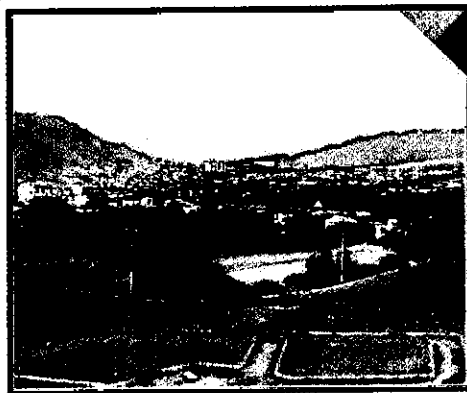
تقدیم به آنان که خداوند آنها را دوست دارد و لیاقت عمران مسجد و خانه خودش را به آنان داده؛ همانان که مصداق لم یخس الا الله اند و

جز از خدا از هیچ کس دیگری هراسی به دل را نمی دهند؛ چرا که آن قدر عمران مسجد مهم است که بدون مانع وسوسه از درون و برون، عبور از آن به جز با عنایت خداوند امکان پذیر نیست.

از جمله وسوس مسأله

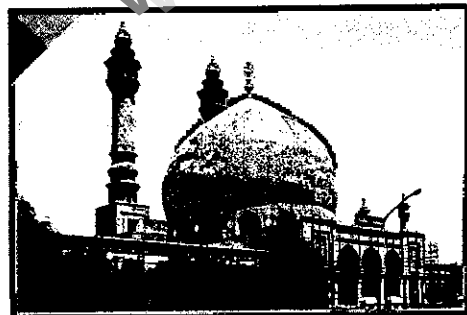
ریاست که باید با آن مقابله کرد و این حقیقت را در نظر گرفت که اسلام ریا در مسجد ساختن و مسجد رفتن را عین اخلاص می داند و به همین جهت است که منافق چون اهل ریا و فریب است، از انجام دادن این دو شانه خالی می کند. همچنین باید بدانیم که مسجد هیچ گاه ضار نیست و ساخت و تعمیرش ضربه ای به اسلام نمی زند و در حقیقت آنچه مسجد نیست، ضار است. نیز ساخت مساجد فراوان هیچ گاه اسراف به شمار نمی آید؛ چرا که مسجد مربوط به همه است و از زمانی که مسجdsازی

کمرونیق گردید، اسراف در ساخت و ساز ساختمان‌های شخصی و عمومی و بلکه مراکز دینی رشد فزاینده‌ای گرفت. آنان که از موانع و وسوس در مسیر ساخت و عمران مساجد عبور کرده‌اند، بدین حقیقت واقف‌اند که احساس ترس و

واهمه و نگرانی در این مسیر، چیزی جز گرفتاری در دام اوهام و تخیلات نیست. لذا این امر مهم به همتی بلند و عزمی راسخ نیاز دارد و در طول تاریخ انبیا و اولیا و افراد خاص توانسته‌اند به این فضیلت نایل آیند.

واقعیت این است که ما همواره با در حال تعمیر مسجدیم و یا در حال تخریب آنیم و راه دیگری وجود ندارد. باین باید در راه تعمیر و آبادانی مساجد به قدر توان خود اقدام کنیم و بدانیم آنان که با وجود توانایی قدمی در راه عمران مسجد و حضور در آن بر نمی‌دارند، در تخریب مسجد سهیم‌اند و قرآن آنان را مستحق خواری در دنیا و عذاب در آخرت می‌داند.^۱

مسجد اعظم قم

با عمران ظاهری و معنوی مساجد، بسیاری از مشکلات فردی و اجتماعی ما حل می‌شود و بدون مسجد و اهل آن همچنان در باتلاق مشکلات خواهیم ماند.

در طول تاریخ، انبیا و اولیا

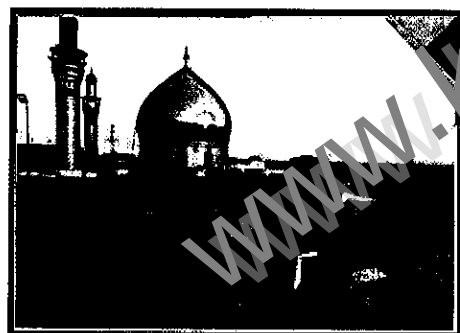
۱. سوره بقره، آیه ۱۱۴ «وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذَكَّرَ فِيهَا اسْمُهُ وَ سَمَىٰ فِي خَرَابِهَا أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ»

و علمای نقرس، علاوه بر ساخت مسجد، با حضور خود در مساجد خدمت‌گزار مسجد بودند و با عهده‌دار شدن امامت بر امور مسجد نظارت و با رفتار خویش مسجد را تطهیر می‌کردند.

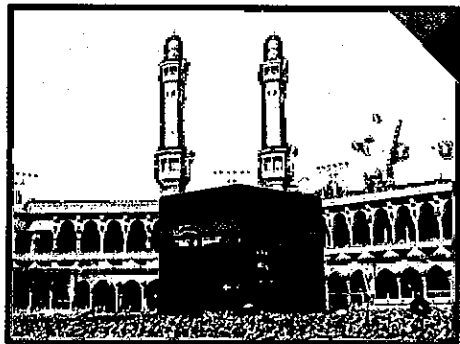
عمران مسجد، سازنده فرد و جامعه و مایه عمران شهر و روستاست.

تخریب مسجد فقط خراب شدن مسجد نیست، بلکه این خرابی در امنیت فرد و جامعه، خانواده، حرث و نسل، اقتصاد، فرهنگ، گسستن نظام

و جدایی حکومت مردم و ناسپاسی مردم از همدیگر و تبدیل نعمت به نکتب نمود می‌یابد.

همه می‌دانیم در آداب زیارت انبیا و ائمه ده‌ها کتاب نوشته شده، ولی تاکنون در آداب زیارت خدا و مسجد کتابی تدوین نشده، در حالی که عنوان زیارت نخست برای مسجد به کار رفته است و در منابع دینی به آداب مسجد و زیارت خدا توجه شایانی شده است.

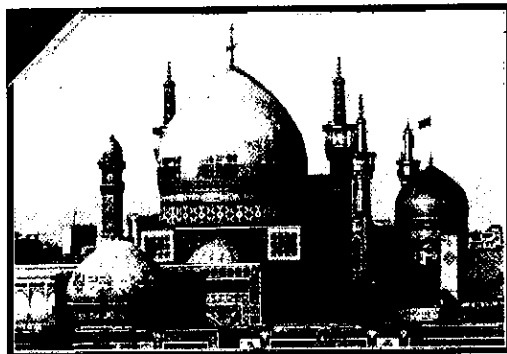
شایان ذکر است که این مجموعه به دنبال بیان وضع مطلوب و واقعی است، نه وضع موجود؛ چراکه مسجد همیشه نیاز به تطهیر دینی و فرهنگی دارد و اگر لحظه‌ای از آن غافل شویم، تطهیر مسجد مخدوش و کارکرد آن دچار نوسان می‌گردد و به همین دلیل خداوند ساخت مسجد را فقط به حضرت ابراهیم سپرد،^۱ ولی در تطهیر مسجد حضرت اسماعیل را نیز شریک کرد و از آن دو در این باره تعهد نیز گرفت.

پس شایسته است همه ما در هر شرایطی که هستیم، تمام همت خود را برای رسیدن به تطهیر واقعی مسجد به کار بندیم و در سایه عمران و تطهیر مسجد به زندگی دنیایی و آخرتی خود معنا بخشیم، و گرنه به تعبیر قرآن در زندگی دنیا دچار تنگنا می‌شویم و در آخرت خوار خواهیم گشت.

زیارت

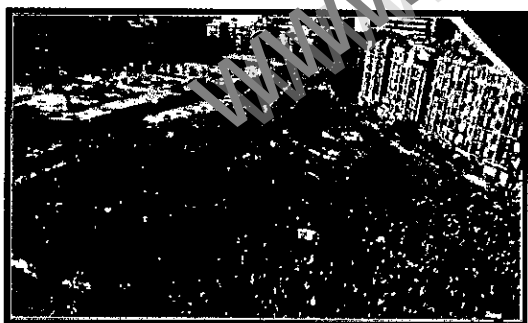
گاهی آسان بودن حضور در مسجد و فراوانی مساجد و بزرگواری صاحب مسجد، از مراتب ادب و احترام ما می‌کاهد؛ در حالی که بزرگان دین با آن که سعی می‌کردند بیشترین و بهترین اوقات خود را در مسجد بگذرانند، در مراعات آداب حضور اهتمام خاصی داشته‌اند.

۱. سوره بقره، آیه ۱۲۷. «وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ»

با آنکه خانه ائمه هدی علیهم السلام هم در حکم خانه خدا و مسجد است و به یک معنا آن ذات‌های مقدس، خود، مسجد متحرکند ولی آنان اهتمام زیادی به مسجد و زیارت آن داشته‌اند و با آنکه مرقد منور آنان حکم مسجد را دارد، گاه مساجدی را در بالای سر مرقد آنان می‌ساختند تا با حضور در مسجد بالاسر، فضیلت زیارت خدا و ولی خدا مضاعف گردد.^۱

در دوران ائمه، آنان در حالی به مسجد اهتمام نشان می‌دادند و ما را سفارش به تعمیر و حضور می‌کردند که آنان و پیروانشان امامت مسجد را بر عهده نداشتند و فرهنگ ائمه در مساجد حاکم نبود، اما اینک که مسجد در اختیار مردم ولایت‌مدار است، وظیفه‌ای سنگین بر عهده دارند. عمر آن مسجد و حضور در آن بهترین التزام عملی به سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت و دفاع از شیعیان و اهل بیت است و چون امامت مسجد در اختیار اهل ولا و در انحصار و حاکمیت آنان است، تکلیف آنان نیز چندین برابر شده است. نباید کسانی که اهل بیت را از اهل بیت علیهم السلام گرفته‌اند از ما پیشی بگیرند و حضور در مسجد علامت شیعه بودن نباشد.^۲

انقلاب اسلامی ایران از مسجد شروع شد و هر اندازه که با مسجد مرتبط باشد، پوینده‌تر و بالنده‌تر خواهد بود.^۳ هر جا از مسجد فاصله می‌گیرد، دچار انحراف و سستی می‌شود.

۱. مثل مسجد اعظم قم و مسجد گوهرشاد مشهد.

۲. سوره بقره، آیه ۱۲۵: قَدْ عَصَاكَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْمُكَافِفِينَ وَ الرَّكْعِ السُّجُودِ

۳. علت محدثه، علت مبقیه هم هست.

مسجد اعظم قم، مقبره آیت الله بروجردی ره.

شاید علت اینکه عالمان شیعی به مسائل مسجد کمتر پرداخته اند ولی عملاً مسجد ساخته و در آن حضور داشته‌اند بدان جهت بوده که مبادا دیگران این گنج گرانبها را شناسایی کرده و از آن

استفاده‌های ناشایست ببرند^۱ چنانچه بعضی از کشورها مدعی آن هستند.

آنچه تقدیم می‌شود مغایر با سیره و سنت پیامبر و اهل بیت آن حضرت نیست و چون بنابر اختصار بدهد از ذکر کامل استدلالات و مستندات خودداری شده است.

امیدواریم با الطاف مسجد و صاحب انشاء الله بتوانیم در آینده‌ای نه چندان دور، آداب زیارت مسجد را به تفصیل به مشتاقان مسجد و اهالی آن که همان اهل الله هستند، تقدیم کنیم تا بهتر و بیشتر در حضور در مسجد لذت ببرند.

از همه همکاران تشکر و قدردانی می‌کنیم و چون پیشینه تحقیقاتی قابل توجهی در دسترسمان نبوده است و کار غیر معصوم نیز هر چه باشد خالی از نقص نیست، از کلیه شیفتگان مسجد و عموم صاحب نظران خواهانیم که با پیشنهادها و انتقادهای سازنده خود ما را در این مسیر مقدس یاری کنند.

حوزه علمیه قم، مؤسسه مسجد
تقی قرائتی

۱. چنانچه امروزه کشورهای اسلامی هر کدام به مسجد اهتمام داشته‌اند قدرت بهتر و بیشتری دارند.